

**REPUBLIKA SRPSKA
PREDSJEDNIK REPUBLIKE**

PRIJEDLOG

**Z A K O N
O OČUVANJU KULTURNOG I ISTORIJSKOG
NASLJEĐA SVETOG MANASTIRA HILANDAR**

Banja Luka, decembar 2023. godine

Z A K O N
O OČUVANJU KULTURNOG I ISTORIJSKOG
NASLJEĐA SVETOG MANASTIRA HILANDAR

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se način pružanja podrške i pomoći Republike Srpske očuvanju kulturnog i istorijskog nasljeđa Svetog manastira Hilandar - Sveta Gora Atonska.

Član 2.

Republika Srpska, preko svojih nadležnih organa, pruža podršku i pomoć očuvanju kulturnog i istorijskog nasljeđa Svetog manastira Hilandar (u daljem tekstu: manastir Hilandar), koji, od svog osnivanja 1198. godine, neprekidno postoji kao samoupravna monaška ustanova koja predstavlja jedinstveni centar srpske duhovnosti, kulture, obrazovanja i tradicije, i predstavlja neprocjenjivu vrijednost za srpsko kulturno i istorijsko nasljeđe, i upisan je, zajedno sa cjelokupnom baštinom Svete Gore Atonske, u Listu svjetske kulturne i prirodne baštine Uneska.

Član 3.

Republika Srpska, redovno obavještavajući Sveti arhijerejski sinod Srpske pravoslavne crkve, pruža podršku i pomoć očuvanju kulturnog i istorijskog nasljeđa manastira Hilandara, tako što:

- 1) preko svojih nadležnih organa preduzima aktivnosti i sprovodi programe koji se odnose na: očuvanje i njegovanje istorijskih, vjerskih i kulturnih tradicija manastira Hilandara, praćenje stanja, istraživanje, prezentovanje i interpretaciju pokretnog i nepokretnog kulturno-istorijskog nasljeđa u sastavu manastira Hilandar i praćenje radova na tom nasljeđu, obnovu i rekonstrukciju i druge mjere zaštite postojećih objekata, izgradnju novih objekata manastira Hilandara, konzervaciju, restauraciju i druge mjere zaštite ostalog istorijskog i kulturnog nasljeđa u sastavu manastira Hilandara (freske, ikone, rukopisi i dr.), kao i sopstvene aktivnosti manastira Hilandar usmjerene na unapređenje uslova čuvanja, tekućeg održavanja i prezentovanja nasljeđa, kao i na održivi razvoj manastira Hilandar;
- 2) preko svojih nadležnih organa učestvuje i u organizaciji proslava značajnih datuma iz istorije manastira Hilandara i obavlja i druge poslove od značaja za očuvanje tradicije i kulturno-istorijskih spomenika manastira Hilandara.

Član 4.

(1) Poslovi nadležnih organa Republike Srpske iz člana 3. ovog zakona imaju za cilj:

- 1) očuvanje ustanove manastira Hilandar;
- 2) očuvanje, istraživanje, prezentovanje i interpretaciju cjelokupnog materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasljeđa manastira Hilandar;
- 3) obnovu, zaštitu, revitalizaciju i održivo korišćenje objekata nepokretnog nasljeđa manastira Hilandar;
- 4) očuvanje, zaštitu i predstavljanje živopisa i pokretnog nasljeđa manastira Hilandar;
- 5) unapređenje stanja imovine i razvoj manastirske ekonomije manastira Hilandar;
- 6) podizanje nivoa društvene odgovornosti za zaštitu svjetskog kulturnog nasljeđa i srpskog kulturnog i istorijskog nasljeđa manastira Hilandar i podsticanje dobrotvorstva;
- 7) podizanje svijesti i znanja o srpskom kulturnom i istorijskom nasljeđu na Svetoj Gori Atonskoj.

(2) Sredstva za obavljanje poslova iz člana 3. ovog zakona obezbjeđuju se u budžetu Republike Srpske.

(3) Sredstva za realizaciju projekata za očuvanje kulturnog i istorijskog nasljeđa manastira Hilandar mogu se obezbjeđiti i u budžetu jedinice lokalne samouprave, putem donacija kao i iz drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Član 5.

Radi razmatranja pitanja iz nadležnosti Vlade Republike Srpske (u daljem tekstu: Vlada) i davanja prijedloga, mišljenja i stručnih obrazloženja, Vlada obrazuje Komisiju za manastir Hilandar, kao posebno radno tijelo Vlade i utvrđuje njene zadatke i sastav.

Član 6.

(1) Obnovom, rekonstrukcijom, restauracijom i očuvanjem manastira Hilandara rukovodi manastir Hilandar u neposrednoj saradnji sa Vladom, Komisijom Vlade iz člana 5. ovog zakona i nadležnim ustanovama zaštite kulturnih dobara, kroz učešće u razmatranju i usvajanju planova radova i izvještaja o izvršenim radovima.

(2) Obnova, rekonstrukcija, restauracija i očuvanje manastira Hilandara sprovodi se uz finansijsku podršku budžetskih sredstava Republike Srpske.

(3) Budžetska sredstva iz stava 2. ovog člana opredjeljuju se za svaku tekuću godinu zakonom kojim se utvrđuje budžet Republike Srpske, polazeći od usvojenih planova radova i izvještaja o realizaciji radova na obnovi, rekonstrukciji, restauraciji i očuvanju manastira Hilandara.

Član 7.

(1) Naziv, ime i lik kulturnog i istorijskog nasljeđa i dobara u sastavu manastira Hilandara u komercijalne svrhe na teritoriji Republike Srpske može koristiti samo manastir Hilandar, a druga lica isključivo po odobrenju manastira Hilandara.

(2) Komercijalnom upotrebom u smislu ovog zakona smatra se takva upotreba kulturnog i istorijskog nasljeđa i dobra iz stava 1. ovog člana kojom se ostvaruje finansijska dobit.

(3) Komercijalnom upotrebom kulturnog i istorijskog nasljeđa i dobra iz stava 1. ovog člana kao proizvoda istorije, kulture, umjetnosti i tradicije manastira Hilandar ne smije biti narušena njegova kulturno - istorijska, duhovna i simbolička vrijednost.

(4) Reprodukције, odlivke, kopije, faksimile i fototipska izdanja kulturnog nasljeđa i dobara u sastavu manastira Hilandar na teritoriji Republike Srpske može izrađivati samo manastir Hilandar, druga lica isključivo po odobrenju manastira Hilandara, kao i javna ustanova zaštite kulturnog nasljeđa, a u skladu sa propisanim mjerama nadležne ustanove zaštite.

Član 8.

Sve aktivnosti u kojima učestvuje Republika Srpska, a odnose se na očuvanje, obnovu, rekonstrukciju i restauraciju manastira Hilandara nastavljaju da se realizuju na osnovu akata na osnovu kojih su i započete i realizovane do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 9.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske”.

Broj:
Datum:
Banja Luka

PREDSJEDNIK
NARODNE SKUPŠTINE

Dr Nenad Stevandić

OBRAZLOŽENJE
PRIJEDLOGA ZAKONA O OČUVANJU KULTURNOG I
ISTORIJSKOG NASLJEĐA SVETOG MANASTIRA HILANDAR

I USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje Zakona o očuvanju kulturnog i istorijskog nasljeđa Svetog manastora Hilandar sadržan je u Amandmanu XXXII tačka 18) na član 68. Ustava Republike Srpske, prema kojem Republika uređuje i obezbjeđuje odnose od interesa za Republiku, kao i u Amandmanu XXXVIII na član 76. Ustava Republike Srpske, kojim je utvrđeno da pravo predlaganja zakona, drugih propisa i opštih akata imaju predsjednik Republike, Vlada, svaki narodni poslanik ili najmanje 3.000 birača i članu 70. stav 1. tačka 2. Ustava, kojim je propisano da Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

II USKLADENOST SA USTAVOM, PRAVNIM SISTEMOM I PRAVILIMA NORMATIVNOPRAVNE TEHNIKE

Prema Mišljenju Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo broj:

III USKLADENOST SA PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE

Prema Mišljenju Ministarstva za evropske integracije i međunarodnu saradnju broj:

IV RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Manastir Hilandar je od svog osnivanja 1198. godine, kao samoupravna monaška ustanova, jedinstven centar srpske duhovnosti, kulture, obrazovanja i tradicije i u tom smislu predstavlja neprocenjivu vrijednost za naše kulturno i istorijsko nasljeđe. Zajedno sa cjelokupnom baštinom Svete Gore Atonske upisan je u Listu svjetske kulturne i prirodne baštine Uneska.

Cilj donošenja ovog zakona je ispunjavanje svih zakonskih i formalno pravnih preduslova, te stalne i kontinuirane institucionalne podrške i pomoći manastiru Hilandar, odnosno, Republika Srpska bi preko svojih nadležnih organa učestvovala u organizaciji proslava, značajnih datuma, te obavljala i druge poslove od značaja za očuvanje tradicije i kulture istorijskog nasljeđa manastira Hilandar.

Donošenjem zakona stvorena je mogućnost da se obezbjedi stalna, izvjesna i sigurna finansijska podrška budžetskim sredstvima Republike Srpske, pa se pristupilo utvrđivanju Zakona o očuvanju kulturnog i istorijskog nasljeđa manastira Hilandar.

V OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

Čl. 1. do 3. uređuju način podrške i pomoći koju će Republika Srpska, preko svojih nadležnih organa, a uz redovno obavještanje Svetog arhijerejskog sinoda Srpske pravoslavne crkve, pružati u očuvanju kulturnog i istorijskog nasljeđa Svetog manastira Hilandar; preduzimati aktivnosti i sprovoditi programe koji se odnose na: očuvanje i njegovanje istorijskih, vjerskih i kulturnih tradicija, praćenje stanja, istraživanje, prezentovanje i interpretaciju pokretnog i nepokretnog kulturno - istorijskog nasljeđa u sastavu manastira Hilandar i praćenje radova na tom nasljeđu, obnovu i rekonstrukciju i druge mjere zaštite postojećih objekata, izgradnju novih objekata manastira Hilandar, restauraciju i druge mjere zaštite ostalog istorijskog i kulturnog nasljeđa u sastavu manastira Hilandar, kao i sopstvene aktivnosti manastira Hilandar usmjerene na unapređenje uslova čuvanja, tekućeg održavanja i prezentovanja nasljeđa i učešće u organizaciji proslava značajnih datuma iz istorije manastira Hilandar i druge poslove od značaja za očuvanje tradicije i kulturno - istorijskih spomenika manastira Hilandara.

Članom 4. definisano je da poslovi nadležnih organa Republike Srpske iz člana 3. predloženog zakona imaju za cilj: 1) očuvanje ustanove manastira Hilandar; 2) očuvanje, istraživanje, prezentovanje i interpretaciju cjelokupnog materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasljeđa manastira Hilandar; 3) obnovu, zaštitu, revitalizaciju i održivo korišćenje objekata nepokretnog nasljeđa manastira Hilandar; 4) očuvanje, zaštitu i predstavljanje živopisa i pokretnog nasljeđa manastira Hilandar; 5) unapređenje stanja imovine i razvoj manastirske ekonomije manastira Hilandar; 6) podizanje nivoa društvene odgovornosti za zaštitu svjetskog kulturnog nasljeđa i srpskog kulturnog i istorijskog nasljeđa manastira Hilandar i podsticanje dobrotvorstva; 7) podizanje svijesti i znanja o srpskom kulturnom i istorijskom nasljeđu na Svetoj Gori Atonskoj.

Sredstva za obavljanje poslova, predloženih zakonom, obezbjeđivaće se u budžetu Republike Srpske. Za realizaciju projekata za očuvanje kulturnog i istorijskog nasljeđa manastira Hilandar sredstva se mogu obezbjeđiti i u budžetu jedinice lokalne samouprave, putem donacija i drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Članom 5. propisano je da će Vlada Republike Srpske, radi razmatranja pitanja iz svoje nadležnosti, te davanja prijedloga, mišljenja i stručnih obrazloženja, obrazovati Komisiju za manastir Hilandar, kao posebno radno tijelo, sa sastavom i zadacima.

U članu 6. definisano je da će obnovom, rekonstrukcijom, restauracijom i očuvanjem manastira Hilandar rukovoditi manastir Hilandar u neposrednoj saradnji sa Vladom, Komisijom Vlade iz člana 5. predloženog zakona i nadležnim ustanovama zaštite kulturnih dobara, kroz učešće u razmatranju i usvajanju planova radova i izvještaja o izvršenim radovima.

Obnova, rekonstrukcija, restauracija i očuvanje manastira Hilandar sprovodi se uz finansijsku podršku budžetskih sredstava Republike Srpske, koja se opredjeljuju za svaku tekuću godinu zakonom kojim se utvrđuje budžet Republike Srpske, polazeći od usvojenih planova radova i izvještaja o realizaciji radova na obnovi, rekonstrukciji, restauraciji i očuvanju manastira Hilandar.

Članom 7. propisano je da naziv, ime i lik kulturnog i istorijskog nasljeđa i dobara u sastavu manastira Hilandar u komercijalne svrhe na teritoriji Republike Srpske može koristiti samo manastir Hilandar, a druga lica isključivo po odobrenju manastira Hilandar.

Komercijalnom upotrebom u smislu ovog zakona smatra se takva upotreba kojom se ostvaruje finansijska dobit, kojom ne smije biti narušena njegova kulturno -istorijska, duhovna i simbolička vrijednost. Reprodukције, odlivke, kopije, faksimile i fototipska izdanja kulturnog nasljeđa i dobara u sastavu manastira Hilandar na teritoriji Republike Srpske može izrađivati samo manastir Hilandar, druga lica isključivo po odobrenju manastira Hilandar, kao i javna ustanova zaštite kulturnog nasljeđa, a u skladu sa propisanim mjerama nadležne ustanove zaštite.

Čl. 8. i 9. uređuju prelazna rješenja i stupanje zakona na snagu.

VI RAZLIKE PRIJEDLOGA U ODNOSU NA NACRT ZAKONA

Narodna skupština Republike Srpske na Trećoj redovnoj sjednici, održanoj 8. juna 2023. godine, razmatrala je i usvojila Nacrt zakona o očuvanju kulturnog i istorijskog nasljeđa Svetog manastira Hilandar.

Služba predsjednika Republike analizirala je i razmotrila sve primjedbe i sugestije koje su date na tekst Nacrta zakona na održanoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske.

Razlike između Nacrta i Prijedloga zakona o kulturnom i istorijskom nasljeđu Svetog manastira Hilandar rezultat su prihvaćenih prijedloga i sugestija na tekst Nacrta zakona, kako slijedi:

Prihvaćene su sljedeće primjedbe:

- na član 3. riječ: „posredstvom“ zamijeniti riječima: „redovno obavještavajući“
  - prihvaćeno i izmijenjeno u tekstu Prijedloga zakona,
- na član 7. stav 3. nakon riječi: „istorijska“ dodati zapeću i riječi: „duhovna i simbolička“
  - prihvaćeno i izmijenjeno u tekstu Prijedloga zakona,
- na član 8. nakon riječi: „obnovu“ brisati riječ: „i“ i dodati zapeću, a nakon riječi: „rekonstrukciju“ dodati riječi: „i restauraciju“
  - prihvaćeno i izmijenjeno kroz cijeli tekst Prijedloga zakona.

Nisu prihvaćene sljedeće primjedbe:

- u tekstu zakona dodati / opisati lik i djelo Svetog Save
  - nije prihvaćena jer su u zakonu navedeni poslovi koji, između ostalog, imaju za cilj predstavljanje, prezentovanje, podizanje svijesti znanja, kao i organizacija proslava značajnih datuma iz istorije manastira Hilandar, koji će neizostavno obuhvatiti lik i djelo Svetog Save, najznačajnije i centralne ličnosti manastira Hilandar, s obzirom da je Sveti Sava utemeljitelj monaškog života i pisac tipika po kojem je ustrojen monaški život do dana današnjeg,

- na član 4. da se navede konkretno da li je u pitanju izgradnja, renoviranje ili restauracija nekog objekta, konkretnog objekta, u okviru manastira Hilandar
  - nije prihvaćena jer su poslovi koje će Republika Srpska pružati navedeni u članu 3., kao i činjenica da će manastir Hilandar u saradnji sa Komisijom koju obrazuje Vlada, kroz učešće u razmatranju i usvajanju planova radova, utvrđivati zadatke i neophodne poslove (izradnja, renoviranje, restauracija itd.),
- na član 5. da se za predsjednika Komisije postavi svešteno lice, uz blagoslov crkve, a članovi da budu jedan kustos i jedan istoričar umjetnosti
  - nije prihvaćena jer Komisija za manastir Hilandar sigurno će moći odgovoriti na sve utvrđene zadatke i dati prijedloge, mišljenja i stručna obrazloženja u odgovarajućim oblastima, a u sastavu Komisije će moći da uđu i sveštena lica,
- da svi zaposleni u Vladi, kao i narodni poslanici Narodne skupštine Republike Srpske, na dobrovoljnoj osnovi, određeni procenat plate daju u fond za izgradnju ili obnovu određenog objekta manastira Hilandar
  - nije prihvaćena jer je u članu 4. stav 3. navedeno da se sredstva obezbjeđuju, pored budžeta Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave, i putem donacija i drugih izvora, u skladu sa zakonom,
- da se vrši direktan prenos sredstva na račun manastira Hilandar, bez potrebe za obrazovanjem Komisije
  - nije prihvaćena jer se sredstva obezbjeđuju u budžetu Republike Srpske, te će Komisija u neposrednoj saradnji sa manastirom Hilandar učestvovati u razmatranju i usvajanju planova radova, kao i podnositi izvještaje o izvršenim radovima i utrošku sredstava iz budžeta.

VII FINANSIJSKA SREDSTVA I EKONOMSKA OPRAVDANOST DONOŠENJA ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona potrebna su dodatna finansijska sredstva iz budžeta Republike Srpske.